

ارزشیابی دومین سمینار ارائه یافته‌های پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی در استان خوزستان ۱۶-۱۷ اسفند ۱۳۷۳ - اهواز

حسین الهام‌پور*

بهمن نجاریان**

مقدمه: دومین سمینار ارائه یافته‌های پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی در استان خوزستان با همکاری مشترک دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی و اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان به منظور معرفی تازه‌ترین یافته‌های پژوهشهای انجام گرفته در استان خوزستان در روزهای ۱۶-۱۷ اسفند ماه ۱۳۷۳ در آمفی تئاتر دانشکده علوم دانشگاه شهید چمران اهواز برگزار شد. این مقاله نتایج پژوهشی را ارائه می‌دهد که به منظور ارزشیابی عملکرد این سمینار اجرا شده است. شایان توجه است که کمیته علمی سمینار از میان ۳۸ مقاله دریافتی، ۱۵ مقاله زیر را جهت ارائه در این سمینار دو روزه برگزید.

۱. بررسی رابطه آموزشهای رسمی فنی و حرفه‌ای با اشتغال فارغ‌التحصیلان در استان خوزستان طی سالهای ۶۷-۶۳.

۲. بررسی رابطه بین سبک اسناد علمی، عزت نفس و وضعیت اجتماعی - اقتصادی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر سال سوم رشته تجربی شهر اهواز.

۳. ارتباط بین هوش و موفقیت در امتحان ورودی استعدادهای درخشان دانش‌آموزان پسر سال اول راهنمایی اهواز با کنترل متغیرهای وضعیت اجتماعی - اقتصادی، عملکرد تحصیلی،

* عضو هیأت علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز
** عضو هیأت علمی گروه روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

- ترتیب تولد و چپ یا راست دستی.
۴. بررسی ارتباط شیوه‌ها و نگرشهای فرزندپروری با خلاقیت و بررسی رابطه خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر سال اول متوسطه شهر اهواز.
۵. مقایسه وضعیت بهداشتی مدارس ابتدایی دخترانه فاقد و واجد مری بهداشت استان خوزستان در حیطه شرح وظایف آنها در سال ۷۲-۷۳.
۶. بررسی عوامل مؤثر در عدم گرایش دبیران دبیرستانهای استان خوزستان به تحقیقات آموزشی.
۷. بررسی رابطه میان افسردگی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهر اهواز با توجه به نقش تعدیل‌کننده حمایت اجتماعی.
۸. بررسی مقدماتی خودکشی در استان خوزستان.
۹. بررسی رابطه عوامل تحصیلی و ویژگیهای فردی با عملکرد مدرسین مراکز تربیت معلم استان خوزستان در سال ۷۲-۷۳.
۱۰. بررسی رابطه قضاوت اخلاقی با سطوح تحصیلات رسمی
۱۱. بررسی وضعیت موجود درس کارورزی (تمرین معلمی) در دانشسراها و مراکز تربیت معلم استان خوزستان.
۱۲. تأثیر الگوی تحصیلی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پسر چهارم ابتدایی شهر دزفول.
۱۳. رابطه بین نگرشها و شیوه‌های فرزندپروری با جایگاه مهار و رابطه متغیر اخیر با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان سوم راهنمایی شهر دزفول.
۱۴. مقایسه بین دانشجویان دختر و پسر مراکز تربیت معلم استان خوزستان از لحاظ وضعیت خانوادگی، تحصیلی، اشتغالی، اقتصادی و رابطه عوامل مذکور با عملکرد تحصیلی آنها در سالهای ۷۱-۷۳.
۱۵. بررسی و مقایسه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان یک‌زبانه و دوزبانه شهر اهواز.

ابزار ارزشیابی و روش اجرا: با بهره‌گیری از فرمهای رایج در سایر سمینارهای علمی و به ویژه فرم ارزشیابی نخستین سمینار یافته‌های پژوهشی در استان خوزستان، نسخه اولیه پرسشنامه ارزشیابی تهیه گردید. نسخه مقدماتی توسط تعدادی از اعضای هیأت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی مورد بررسی و تجدید نظر قرار گرفت. نسخه نهایی ارزشیابی شامل بخشهای مختلفی مثل اطلاعات شخصی پاسخ‌دهنده، کیفیت علمی و اجرایی سمینار، و ارزیابی مقاله‌های ارائه شده بود. قسمت کیفیت مقالات شامل نو و مفید بودن موضوع پژوهش، انسجام و سازماندهی مطالب، ارتباط فرضیه‌ها یا سئوالها با موضوع، ارتباط داده‌های جمع‌آوری شده با فرضیه‌ها یا سئوالها، مناسب بودن روش تجزیه و تحلیل داده‌ها با فرضیه‌ها یا سئوالها، مناسب بودن تفسیر و نتیجه‌گیری از اطلاعات ارائه شده در مقاله و جمع‌بندی و ارائه پیشنهاد بود. نسخه نهائی پرسشنامه در ساعات اولیه شروع سمینار بین حضار توزیع و در ساعات پایانی روز دوم، توسط دبیر سمینار جمع‌آوری شد.

نتایج تحلیل داده‌ها: مهمترین نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه ارزشیابی به شرح زیرند:

الف. ویژگیهای پاسخ‌دهندگان: این نمونه ۱۱۶ نفری شامل ۶۴ مرد (۵۵ درصد) و ۵۲ زن (۴۵ درصد) بود. پراکندگی تحصیلات پاسخ‌دهندگان به صورت زیر توزیع شده بود: ۱۱ درصد دیپلم، ۸۱ درصد لیسانس و ۸ درصد فوق‌لیسانس و بالاتر. میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۳۲ سال با انحراف معیار ۹ سال بود.

ب. کیفیت علمی و اجرایی سمینار: کیفیت علمی سمینار از چهار جنبه مورد بررسی قرار گرفته است که عبارتند از کیفیت علمی سمینار، نقش سمینار در ایجاد و بالا بردن انگیزه پژوهش، نقش سمینار در ایجاد و رشد نگرش علمی - پژوهشی و تأثیر آن در هدایت و روشن

کردن خط‌مشی فعالیت‌های پژوهشی آینده.

جدول ۱. فراوانیها، میانگینها و مقادیر مجذور خی مربوط به نظرات شرکت‌کنندگان در مورد

کیفیت علمی سمینار

گزینه‌ها	خیلی ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب	میانگین پاسخها	X ₂	
۱	کیفیت علمی سمینار	-	-	۱۴	۶۴	۳۰	۴/۱۵	۱۳۲/۴
۲	نقش سمینار در ایجاد و بالابردن انگیزه پژوهش	-	۱	۲۱	۴۸	۴۱	۴/۱۶	۸۸/۴
۳	نقش سمینار در ایجاد و رشد نگرش علمی - پژوهشی	-	-	۲۵	۴۹	۳۷	۴/۱۱	۸۷
۴	تأثیر سمینار در هدایت و روشن کردن خط‌مشی فعالیت‌های پژوهشی آینده	۱	۲	۳۱	۳۸	۳۷	۳/۹۹	۶۴/۳

همان‌طور که مفاد جدول شماره ۱ نشان می‌دهد، شرکت‌کنندگان کیفیت علمی سمینار را به‌طور معنی‌داری خوب ارزیابی کرده‌اند (گزینه خوب را ۵۹ درصد انتخاب کرده‌اند). نقش سمینار در ایجاد و بالابردن انگیزه پژوهش به‌طور معنی‌داری خوب و خیلی خوب ارزیابی شده است (گزینه خوب ۴۳ درصد و گزینه خیلی خوب ۳۷ درصد انتخاب‌کننده داشته است). نقش سمینار در ایجاد و رشد نگرش علمی - پژوهشی را پاسخ‌دهندگان خوب و خیلی خوب دانسته‌اند (به ترتیب این دو گزینه را ۴۴ و ۳۳ درصد افراد انتخاب کرده‌اند) و بالاخره تأثیر سمینار در هدایت و روشن کردن خط‌مشی فعالیت‌های پژوهشی آینده را به‌طور معنی‌داری خوب و خیلی خوب ارزیابی کرده‌اند (این دو گزینه را ۳۵ و ۳۴ درصد پاسخ‌دهندگان انتخاب کرده‌اند). برای ارزیابی کیفیت اجرایی سمینار به جنبه‌های زیر توجه شده است: زمان برگزاری، محل برگزاری، نظم اجرایی برنامه‌ها، وضعیت پذیرایی بین جلسات، نحوه برخورد عوامل اجرایی، مدیریت سمینار، زمان اختصاص داده شده برای عرضه مقاله و تعداد مقالات ارائه شده.

کیفیت اجرایی سمینار

X ^۲	میانگین پاسخها	خیلی مناسب	مناسب	نسبتاً مناسب	نامناسب	خیلی نامناسب	گزینه‌ها	عنوان
۱۲۰	۴/۱۷	۴۰	۶۰	۷	۴	۲	زمان برگزاری سمینار	۱
۱۸/۵	۴/۱۶	۵۱	۴۱	۸	۱۰	۲	محل برگزاری سمینار	۲
۹۲	۴/۱۲	۴۰	۵۳	۱۴	۵	۱	نظم برنامه از لحاظ اجرا	۳
۲۲	۳/۳۰	۱۷	۳۵	۳۲	۱۴	۱۱	وضعیت پذیرایی بین جلسات	۴
۱۶۳/۶	۴/۵۷	۶۹	۳۴	۵	۱		نحوه برخورد عوامل اجرایی	۵
۱۱۳	۲/۸۴	۳	۱۲	۶۳	۲۵	۵	مدیریت سمینار	۶
۱۰۹/۵	۳/۳۸	۸	۳۰	۵۸	۷	-	زمان ارائه هر مقاله	۷

همان‌طور که مندرجات جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، زمان برگزاری سمینار مناسب تشخیص داده شده است (۵۳ درصد این گزینه را انتخاب کرده‌اند). محل برگزاری سمینار را کاملاً مناسب دانسته‌اند (این گزینه را ۴۶ درصد پاسخ‌دهندگان انتخاب کرده‌اند). نظم برنامه‌ها از لحاظ اجرا خوب ارزیابی شده است. وضعیت پذیرایی بین جلسات و مدیریت سمینار مناسب تشخیص داده شده است. نحوه برخورد عوامل اجرایی کاملاً مناسب ارزیابی شده است. (این گزینه را ۶۳ درصد افراد برگزیده‌اند). زمان اختصاص داده شده برای هر مقاله را نسبتاً مناسب تشخیص داده‌اند. تعداد مقالات ارائه شده را خیلی زیاد دانسته‌اند. بنابر این به‌طور کلی جنبه‌های مختلف کیفیت علمی و اجرایی سمینار را شرکت‌کنندگان خیلی خوب، یا خوب ارزیابی کرده‌اند فقط تعداد مقالات عرضه شده را خیلی زیاد دانسته‌اند به عبارت دیگر خواستار عرضه مقالات کمتری بوده‌اند. همین نتیجه تقریباً در ارزیابی اولین سمینار نیز به دست آمده بود.

ج. ارزیابی مقاله‌ها: از شرکت‌کنندگان در سمینار خواسته شد که هر مقاله را در ۷ مقوله نو و مفید بودن موضوع پژوهش، انسجام و سازماندهی، ارتباط فرضیه یا سئوالها با موضوع، ارتباط

داده‌های جمع‌آوری شده با فرضیه‌ها یا سئوالها، مناسب بودن تفسیر و نتیجه‌گیری و جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها ارزیابی کنند. برای ارزیابی هر مقاله در ۷ مقوله بالا، ۵ گزینه خیلی خوب، خوب، متوسط، ضعیف و خیلی ضعیف در نظر گرفته شده بود. میانگین پاسخهای مربوط به هر مقاله در جدول شماره ۳ آمده است. همچنین برای گزینه‌های اشاره شده به ترتیب نمره‌های ۵، ۴، ۳، ۲ و ۱ منظور گردید و سپس برای هر مقاله به تفکیک مقوله‌های مورد ارزیابی و به‌طور کلی نمره‌ای به‌دست آمد. میانگین نمره‌های حاصل در ارتباط با مقوله‌های هفت‌گانه هر مقاله در جدول شماره ۳ آمده است. همچنین، میانگینها و انحرافهای معیار نمره‌های کل مربوط به هر مقاله در جدول ۴ نشان داده شده است. همان‌طور که از مندرجات جدول ۴ بر می‌آید پاسخ‌دهندگان به مقاله شماره ۸ بالاترین نمره و به مقاله شماره ۵ کمترین نمره را داده‌اند.

جدول ۳. میانگین نمره‌های مقاله‌ها در مقوله‌های هفت‌گانه

شماره سخت‌رانی	تعداد پاسخ دهندگان	نو و مفید بودن	انسجام و سازماندهی	ارتباط فرضیه‌ها و سئوالها باموضوع	ارتباط داده‌ها با فرضیه‌ها و سئوالها	مناسب بودن تجزیه و تحلیل	مناسب بودن تفسیر و نتیجه‌گیری	جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها
۱	۷۶	۳/۹۴	۴/۰۲	۴/۳۱	۴/۰۹	۴/۱	۳/۹۶	۳/۸۵
۲	۷۳	۴/۱۰	۳/۹	۴/۰۶	۳/۹۵	۳/۸۵	۳/۸۶	۳/۹۱
۳	۶۵	۴/۴۲	۴/۵۴	۴/۵۱	۴/۳۸	۴/۳۶	۴/۳۱	۴/۳۸
۴	۵۶	۴/۱۰	۳/۷	۴/۰۷	۳/۸۲	۳/۶۷	۳/۵۳	۳/۶۹
۵	۳۴	۳/۹۸	۳/۹	۳/۷۹	۳/۸۷	۳/۶۲	۳/۷۳	۳/۵۸
۶	۵۸	۴/۲۷	۴/۰۶	۴/۰۵	۴/۰۸	۳/۸۶	۳/۹۷	۳/۹۸
۷	۵۱	۴/۶۷	۴/۴۳	۴/۳۴	۴/۴۰	۴/۳۲	۴/۲۲	۴/۵۲
۸	۶۹	۴/۸۱	۴/۷۰	۴/۶۹	۴/۷۱	۴/۶۱	۴/۶۴	۴/۵۹
۹	۶۱	۴/۲۵	۳/۸۶	۳/۹۱	۳/۹۴	۳/۸۲	۳/۹۲	۴/۰۴
۱۰	۶۲	۴/۲۲	۴/۱۰	۴/۱۲	۳/۹۶	۴/۰۹	۳/۹۹	۳/۸۳
۱۱	۶۶	۴/۱۹	۴/۰۳	۴/۰۴	۴/۰۹	۳/۹۷	۴/۰۶	۴/۱۰
۱۲	۶۱	۴/۳۵	۴/۴۲	۴/۲۰	۴/۱۲	۴/۲۰	۳/۹۴	۳/۱۷
۱۳	۶۶	۴/۳۰	۳/۹۲	۴/۱۲	۴/۰۱	۳/۹۷	۴/۰۴	۳/۸۵
۱۴	۶۴	۴/۲۲	۴/۰۹	۴/۱۲	۴/۰۴	۴/۰۸	۴/۰۹	۴/۱۵
۱۵	۶۶	۴/۳۱	۳/۸	۴	۳/۹۴	۳/۹۱	۳/۹۱	۳/۹۶

جدول ۴. میانگین و انحراف معیار نمره‌های کلی مقاله‌های ارائه شده

شماره مقاله	میانگین	انحراف معیار	شماره مقاله	میانگین	انحراف معیار	شماره مقاله	میانگین	انحراف معیار
۱	۲۸/۶۶	۵/۳۳	۶	۲۸/۸۷	۵/۱	۱۱	۲۸/۴۲	۴/۹۹
۲	۲۷/۸۹	۵/۲۱	۷	۳۰/۹۸	۵/۲۳	۱۲	۲۸/۸۵	۴/۸۴
۳	۳۰/۸۳	۴/۶	۸	۳۲/۷۲	۳/۴۷	۱۳	۲۸/۳۵	۴/۷۶
۴	۲۶/۶۶	۵/۸۱	۹	۲۷/۸۴	۵/۳۰	۱۴	۲۹/۰۵	۴/۷۴
۵	۲۶/۵۶	۵/۷۲	۱۰	۲۸/۵۵	۵/۴۵	۱۵	۲۷/۸۶	۵/۵۶

تحلیل واریانس اندازه‌های تکراری نشان داد که بین ارزیابی ۱۵ مقاله ارائه شده در سمینار تفاوت معنی داری وجود دارد. ($P < 0/0001$ و $F=4/97$). ولی بین ارزیابی زنان و مردان تفاوت معنی داری وجود ندارد. از طرفی برای ارزیابی کلی مقاله‌های سمینار نمره‌های مقاله‌ها در مقوله‌های هفت‌گانه به‌طور جداگانه محاسبه گردید. میانگین نمره‌های حاصل برای همه مقاله‌های عرضه شده در مقوله‌های هفت‌گانه در جدول ۵ آورده شده است.

جدول ۵. میانگینها و انحرافهای معیار نمره‌های کلی مقاله‌های سمینار در مقوله‌های هفت‌گانه

انحراف معیار	میانگین	مقوله‌ها
۶/۵۷	۵۹/۵۳	نو و مفید بودن موضوعات پژوهشی
۷/۶۸	۵۶/۶۷	انسجام و سازماندهی در ارائه مطالب
۷/۸۰	۵۷/۶۹	ارتباط فرضیه‌ها یا سئوالها با موضوعات پژوهشی
۷/۷۶	۵۶/۷۱	ارتباط داده‌های جمع‌آوری شده با فرضیه‌ها یا سئوالها
۸/۲۰	۵۶/۳۵	تناسب روش تجزیه و تحلیل داده‌ها با فرضیه‌ها یا سئوالها
۹/۵۲	۵۵/۵۳	مناسب بودن تفسیر و نتیجه‌گیری از اطلاعات
۷/۹۵	۵۵/۲۳	جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها در مقاله‌ها
۵۵/۵۹	۳۸۶/۳۶	نمره کلی مقاله‌های ارائه شده

همان‌طور که از مندرجات جدول ۵ برمی‌آید، پاسخ‌دهندگان، سمینار را از لحاظ نو و مفید بودن موضوعات عرضه شده، بسیار خوب ارزیابی کرده‌اند. کمترین نمره ارزیابی را به جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها در مقاله‌ها داده‌اند. تحلیل واریانس اندازه‌های تکراری نشان داد که بین ارزیابی سمینار از جنبه‌های مختلف تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/0001$)، و همچنین زنان سمینار را از جنبه‌های مختلف بهتر از مردان ($F=6/7$ و $P < 0/01$ و $F=3/1$) ارزیابی کرده‌اند.

انسجام و سازماندهی مقاله‌ها را گروه پاسخ‌دهندگان با تحصیلات فوق‌لیسانس و بالاتر ($\bar{X}=41$) به‌طور معنی‌داری پایینتر از گروه‌های با تحصیلات لیسانس ($\bar{X}=59$) و با تحصیلات دیپلم ($\bar{X}=60$) ارزیابی کرده‌اند.

ارتباط داده‌های جمع‌آوری شده با فرضیه‌های یا سئوالها را در کل مقاله‌های سمینار، گروه با تحصیلات فوق‌لیسانس و بالاتر ($\bar{X}=39$) از گروه با تحصیلات لیسانس ($\bar{X}=58$) و گروه با تحصیلات دیپلم ($\bar{X}=60$) به‌طور معنی‌داری پایینتر ارزیابی کرده‌اند. در سایر مقوله‌ها تفاوتی بین گروه‌ها مشاهده نگردید.

نتیجه‌گیری: رویهم‌رفته یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که دومین سمینار ارائه یافته‌های پژوهشی در استان خوزستان در دستیابی به اهداف خود موفق بوده است و نقش تعیین‌کننده‌ای در جلب توجه دانشجویان و دبیران آموزش و پرورش استان به تحقیق و افزایش گرایش آنها به پژوهشهای مختلف در حوزه‌های علوم تربیتی و روانشناسی داشته است.